

จิตวิทยาแห่งสังคม

เรื่อง

การยกตน “Ego” เป็นปัญหาสำคัญของสังคม

โดย ศาสตราจารย์ หลวงวิเชียรแพทยาคม

ตอนที่ ๓

เรื่องการยกตนในสองตอนแรก ผู้เขียนได้บรรยายถึงความสำคัญ of จิตใจที่เกี่ยวกับการยกตนและที่มาหรือกำเนิดของจิตใจด้านนี้ ตอนที่ ๓ นี้ผู้เขียนตั้งใจจะให้มันตอนสุดท้าย ซึ่งจะกล่าวถึงว่า Ego หรือการยกตนนี้ มีความกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมมาก ทั้งจะได้กล่าวถึงการกล่อมเกลาเพื่อเข้าหลักของ Social demand คือ การเรียกร้องของสังคม

เมื่อได้กล่าวแล้วว่า การยกตนเป็นเรื่องจิตใจที่มีประจำมนุษย์ และสัตว์ ทั้งกว้างขวางมากเพื่อป้องกันตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในโลก ดังนั้นมนุษย์ทุกคนก็ต้องพยายามหาหรือปฏิบัติตนเพื่อความต้องการทางจิตใจด้านนี้ให้จงได้ ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือจะผิดธรรมชาตินอกกลุ่มนอกทางอย่างไร ไม่มากก็น้อยมนุษย์จะประพฤติปฏิบัติด้วยกันทุกคนเพื่อยกตนหรือหาความเด่นเหนือผู้อื่น

นักจิตวิทยาได้ทำการศึกษาและพิจารณาถึงการหาความเด่นนอกทางที่สำคัญๆ และหลักใหญ่ๆ ไว้หลายประเภท ดังจะได้กล่าวต่อไป

๑. Winning by yielding ถ้าจะแปลตรงๆ ก็ได้ความว่าการเอาชนะด้วยการยอม เป็นเดห์เหลี่ยมที่จะชนะหรือยกตนด้วยการยอมเดียวบ้าง ซึ่งมีมากใน Coguette คือพวกทำกิริยาเจ้าชู้ทั้งหญิงและชาย คินในชั้นแรกเมื่อพบกับเพศตรงข้ามและรู้สึกพอใจแล้ว มักจะทำเป็นด้อมตัวทำเป็นสุภาพอ่อนน้อมทำกระดากอาย แต่พอได้เร้าความประสงค์แล้ว เขาจะ ตั้งตนยกตัวข่ม (dominate) เดยทีเดียว พวกนี้มีมากในผู้หญิงพวกที่เรียกว่า Gold digger พวกชุดทองหรือพวกหาโชคทางนี้ คือ พวกหญิงที่ทำตนเป็นพวกสูงทางสังคม เมื่อพบหนุ่มที่มีฐานะร่ำรวยหรืออวดดีเข้าก็มักจะทำสุภาพ ทอดสันทิยอมตามอกตามใจพ้อหนุ่ม แม้จะถูกเนื้อต้องตัวมากสักหน่อยก็ยอมเป็นการแกล้งโดยยอมเสียปลาชีวิตเพื่อจับปลากะให้ แต่พอตกลงแต่งงานแล้ว เขาจะ ตั้งศาลกงสุตบังคับเขาละ เงินทองที่ใช้จ่ายคอนแรกๆ ที่จะรักกันผู้ชายจะจ่ายมากน้อยเท่าไรไม่ว่า ทำเป็นยินดียอมตามเห็นดีด้วย แต่พออยู่กินด้วยกันแล้ว ชายมอบหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนให้แล้ว เริ่มจำกัดจำนวนเงิน ชายต้องลงไปในกระเบ้าจะพบเงินจำนวนน้อยเหลือเกิน เพื่อให้กลับกินเข้าบ้านทุกมือ

ฝ่ายชายก็เช่นเดียวกัน ตอนไปหาหญิงที่บ้าน เขาทำสุภาพเรียบร้อย ทำพินอบพิเทากราบไหว้ผู้หัดผู้ใหญ่อย่างเคารพยิ่ง เห็นเด็กเห็นเด็กก็ทำการกอดค้อมทำใจดีเล่นหัวกับเด็ก จนกระทั่งสุนัขแมวผ่านมาก็ทำการลูบคลำสุนัขแมว แต่พอแต่งงานกันแล้วมีลูกแล้วเขาจะตั้งตนเทียวขาดความสนใจภรรยา กลับริกๆ คินๆ เมาคทห้องร้องท้องคุมา ตอนนั้นจิตใจที่ทำเป็นพระกลายเป็นพระเพลิง มีแต่คุ ทำตนเหนือเป็นไก่อบนอยู่ตลอดเวลา เห็นหน้าลูกหน้าเมียชักรวาคาญ ซึ่งมี

มารายต้องแยกกันอยู่ หรือถ้าจะอยู่ด้วยกันได้ต่อไปก็อยู่ด้วยความ
 จำยอม คืออยู่ด้วยความคับใจ

๒. การหาเด่นนอกทางอีกอย่างหนึ่งก็คือ Derogatory impulse
 คือชอบยกตนเองด้วยการกล่าวร้ายกล่าวชด้อยทางไม่ดีในผู้อื่น หรือ
 ชอบยกตนโดยอ้างกล่าวชื่อคนที่มีตำแหน่งหรือมียศใหญ่ ๆ ที่สำคัญ ๆ
 แล้วกล่าวติเตียนให้คนอื่นเห็นว่าแม้แต่คนใหญ่คนโตเขายังกล่าว
 ติเตียนได้ คนพวกนี้มักจะวาจาเต็มชอบเรียกคนเป็นเชิงกด เช่น
 อ้ายหลวงนี่ อ้ายหลวงนี่ หรืออ้ายเจ้าคุณโน่น หลดนั้นก็คือเมื่อตน
 ชาติโดยตรงหรือทางสังคมไม่ได้แล้ว ก็ยกตนโดยทับถมผู้อื่นเพื่อ
 ให้เห็นว่าตนนั้นยิ่งใหญ่กว่า ดังคำกล่าวทั่ว ๆ ไปว่า "ชาติทางทับถม
 ผู้อื่น"

อีกวิธีหนึ่งของการหาความเด่นเพื่อยกตนเหนือผู้อื่นนอกทาง
 คือ "Exel by being the worst" คือหาดีหาเด่นในทางทำความชั่ว มี
 มากในคนบางพวก และล้นมากในนักศึกษา พวกนี้คือพวกที่หาความ
 สนใจหรือหาการยกย่องจากสถาบันการศึกษาไม่ได้ เช่นเรียนไม่เก่ง
 กีฬาไม่ดี ช่วยเหลือการทำงานทางโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยก็ไม่เอา
 พวกนี้ก็จะมักจะมีจิตใจเอียงไปทางทำตัวไปทางความชั่ว คือตั้งตนรวน
 เกะกะ หรือชอบลงเสียงรวนนักศึกษาหญิง หรือเด็ก ๆ ในโรงเรียน
 ตอนต้น ๆ ก็มักจะหาเด่นนอกทางโดยการ Stealing ดักเด็กชะโมยน้อย
 lying ชอบโกหกหักหลังถองคน Cruelty ทำหยาบคายชอบชกชอบ
 ต่อยหรือหาเรื่องกับเพื่อน ๆ ในเด็กใหญ่ ๆ หรือนิสิต ก็ชอบรวน
 พยายามชักชวนเพื่อนฝูงให้ฝ่าฝืนข้อบังคับของโรงเรียนหรือมหาวิทยา-
 ดย ตั้งตัวเป็นหัวโจก

ฉะนั้น การหาเด่นนอกทางนี้จะเป็นเรื่องหนักให้เด็กหรือผู้ใหญ่ กลายเป็นอัมพาต เป็นอาชญากรหรือกลายเป็นโจร เป็นเด็กร้ายได้ นักจิตวิทยาที่มีความเห็นว่าเป็นด้วยหลักของจิตใจเรื่องหาเด่นนอกทางนี้ พวกโจรผู้ร้ายจะพอใจในตัวเขาว่าเก่งกาจ มีคนเรียกว่าเสือ กัดเขาเข้าที่ไหนคนทั่วไปต้องยอม ต้องการผู้หญิงก็ได้ ต้องการเงินก็ทำได้ ด้วยการศึกษาคใจของผู้ร้ายค่านี้นี้ ได้ผลยืนยันว่า ในรายที่ผู้ร้าย ช่มชู้หญิง (Rapo) นั้น ตอนที่กระทำช่มชู้ชู้ปัญหาเรื่อง Sex desire คือความต้องการ Sex คือวาระนั้นมีไม่เท่าไรหรอก ตอนที่จิตใจที่ แสดงออกจะเป็นอำนาจการยกตนมากกว่า โดยมักจะชู้หญิงว่า ไม่ยอมกูรี ไม่กัด้กูรี นี้แสดงว่าการกระทำไปนั้นไม่ใช่รักใคร่ แต่เป็นการถ่มของการยกตนหรืออำนาจนอกทางของตนมากกว่า

เมื่อได้ศึกษามาถึงเรื่องนี้ หรือในกรณีเช่นเดียวกัน มักมีปัญหามากมายให้ผู้เขียนบ่อย ๆ ว่า คนใหญ่คนโตหรือคนที่พื้นฐานเดิมมีท่าไม้เท้าจึงมักมีภรรยามาก คำตอบก็มีอยู่ว่าไม่ใช่อื่นไกล ก็เรื่องของ การยกตนคือ Ego drive นี้แหละเป็นปัจจัยสำคัญที่คอยผลักดันให้มีภรรยา มาก เพราะเมื่อพูดถึงเรื่องเพศแล้วต่างฝ่ายย่อมเกี่ยวข้องกับปัญหา นี้มากไม่ว่าจะสถานใดในโอกาสใด ฉะนั้นในคนที่ใหญ่เป็นโต หรือ มีชื่อเสียงเด่นชัดในสังคม จนเป็นจุดเด่นที่สังคมสนใจเพศตรงข้าม ที่สนใจด้วยนั้นจะต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วยเสมอ จะเห็นได้ว่าคนสำคัญ ๆ ที่มีชื่อเสียงผู้หญิงก็มักจะบอกรัก เช่น ยืนต้นนี้ นักมวยแชมป์เปี้ยนของโลก เมื่อชกชนะแจ๊คเดมเซแล้ว ได้แต่งงานกับหลานสาวท่านมหา เศรษฐี รือคักเฟดเดอ นายโผนกึ่งเพชร แชมป์มวย ก็ได้บุตรสาว ท่านผู้มีฐานะดีมีศักดิ์สูง

หรือในสมัย ๒๐-๓๐ ปีมาแล้ว นายต๋อ นายฉนวนเก่งทางฟุตบอล หรือนายจ้าวดี ลูคณธ์ ที่เคยเป็นดารารายทางและร้องเพลงดี ก็มี ผู้หญิงตั้งจดหมายติดต่อกันมากมาย นี่ก็เพราะความสนใจของเพศตรงข้ามที่เพ่งมองผู้มีชื่อเสียงเด่น และในที่สุดการสนใจของเพศตรงข้ามนี้จะลงเอยไปทางไหน ด้วยเหตุนี้แหละที่ทำให้คนใหญ่โตและมีชื่อเสียงมีภรรยาหลายคน และถ้ายังชนบทรวมเนียมในเรื่องนี้เปิดปด้อยด้วย แล้วก็นั่นนอย่อมไปกันใหญ่ เพราะเนื้อหาทางจิตใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีอยู่เป็นของเดิมด้วยกันทุกคน

ลักษณะของผู้ที่พยายามยกตนนอกทางที่เห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งก็คือ พวกหัวค้อนที่รังขอบเตียงชอบออกความเห็นคัดค้าน พวกค้อนที่ทำไปเช่นนั้นก็เพราะมีความคิดและจิตใจคิดอยู่ว่า ถ้าเห็นด้วยหรือยอมตามใครจะถูกคนอื่นหาว่าเป็นคนโง่ จึงต้องทำค้อนที่รังขอบเตียงเพื่อเป็นการขบเซยที่กลัวว่าตัวเองจะถูกหาว่าโง่ถึงกล่าวแต่ความจริงแล้วคนที่ขอบเตียงชอบค้อนตะพึดไปนั้นแสดงชัด ๆ ออกมาว่าโง่ จึงทำการยกตนนอกทางเป็นค้อน และขอบเตียงเพื่อให้เห็นว่าตนฉลาด

ลักษณะหาเด่นนอกทางอีกอย่างหนึ่งก็คือ การแกล้งทำเจ็บป่วย (malingering) พวกนี้เจ็บน้อยเป็นเจ็บมาก เพื่อให้คนอื่น ๆ มาสนใจตัว ในรายเช่นนี้ความจริงเจ้าตัวรู้ตัวดีหรือสติดีแต่แกล้งทำซึ่งมีไม่น้อยในเด็ก ๆ พอช้เกยจ ไปโรงเรียนหรือทำงานแกล้งทำเป็นเจ็บป่วยหรือชอบไปล้มป่วย ๆ

การยกตน Ego drive ที่ผิด ๆ หรือแสดงออกนอกทางนี้ ในทางสังคมได้ศึกษานักหนา คือการยกตนนี้ถ้ามากเกินไป หรือสูงผิด

ขรรพดาแล้ว ก็มักจะออกมาเป็นห่วงแทนถือตัว โดยมักใช้เกียรติ คือ Prestige นี้อย่างมากและนอกทาง เมื่อคนเรามาถู่มหลงเกียรติจนเกินไป ถึงที่ตามมาก็คือการเอาแต่ใจตัว ต้องการความล้ำเร็วทุกอย่าง คือจะทำอะไรต้องทำให้ได้ จะต้องการอะไรต้องเอาให้ได้ แต่ความจริงเรื่องความรู้สึกของจิตใจนั้นมีขีดชั้นอยู่ในวงจำกัด คือเกียรติไม่ใช่จะบันดาลให้ความประสงค์ของเราล้ำเร็วไปได้เสมอ ดังคำกล่าวของนักจิตวิทยาผู้เรื่อนามท่านหนึ่งกล่าวว่า “ไม่ว่ากิจกรรมใด ๆ ที่เรากำลังทำอยู่ หรือจะทำต่อไป ที่จะไม่มื่ออุปสรรคมาขัดขวางหามีไม่” แต่บางคนรู้ไม่ถึง ไปถู่มหลงเจ้าเกียรติมากเกินไป จะแสดงออกมาเป็นรูปว่าทุกราวที่คิดถึงเรื่องเกียรติผิด ๆ นี้ การเห็นแก่ตัว Selfish ก็จะมาตามมา เอาละ คราวนี้จะเป็นเรื่องการใช้อำนาจผิดทางขึ้น เพื่อต้องการความล้ำเร็วซึ่งคู่กันมากับเกียรติ ก็จะออกนอกทางไปใหญ่ กลายเป็นผู้ที่ทำอะไรเกิดขัดต่อสังคม Anti-Social เรือยไป ตัวของตัวเองกลายเป็นผู้ที่เรียกว่า Public enemy คือ ศัตรูของสังคม ด้วยเหตุนี้บุคคลสำคัญของโลกท่านหนึ่ง คือ ท่าน (Mahatama Gandhi) มหาตมะคานธี ผู้ทำชื่อเสียงในเรื่องอิสรภาพ เสรีภาพในแอฟริกาและเป็นบุคคลสำคัญที่กู้อิสรภาพของอินเดียด้วยใช้ขรรพมาดวล คือ อหิงสา คือความไม่เบียดเบียน ไม่พยายาทำผู้อื่น ออกต่อสู้ล้ำเร็ว ท่านผู้หนึ่งหนักกถ่อมเกลากจิตจิตใจอยู่อย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตของท่านคือ ทุกราวที่จะเข้านอนท่านกราบพระแด่กัจฉจิตอธิษฐานว่า “ขอตั้งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลอย่าให้มีจิตใจคิดสำคัญไปว่าตัวของตัวนี้เป็นบุคคลสำคัญเลย” ด้วยจิตใจของท่านผู้นี้กระจำงแจ่งแล้วอ่า อันเรื่องความเข้าใจผิดในเรื่องเกียรติ โดยสำคัญตนว่า

เป็น Important personage คือเป็นบุคคลสำคัญ มีแต่ทางเลื่อมและ
จะสร้างความเป็นศัตรูต่อประชาชนยิ่งขึ้นทุกวัน ทราบได้ที่ยังมีชีวิตอยู่
เป็นของที่ไม่ควรยึดถือเป็นหลักในจิตใจ มีแต่ความไม่สบายใจคือไม่
free mind เลย

ผู้เขียนขอให้ความสังเกตให้ผู้อ่านเรื่องการยกตน Ego drive
นี้ว่า การยกตนต้องการความเด่นนอกทางนี้เป็นปัจจัยอันสำคัญที่สุด
ต้นให้เยาวชนของเราสมัยนี้จิตใจที่คิดประพฤดิชั่วอยู่ ดังที่เราได้เห็น
อยู่ทุกวันนี้โดยประการหนึ่ง

สำนักหอสมุด